

Наталія СИДОРЕНКО

доцент кафедри управління
та адміністрування Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат наук з державного управління

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Сучасний розвиток інформаційно-телекомунікаційних і цифрових технологій зумовив якісно нові зміни системи публічного управління.

Підвищення ефективності та прозорості його діяльності переважно пов'язують із розвитком концепцій «електронного уряду»/«е-уряду» та «електронної демократії»/«е-демократії». Варто зазначити, що дані концепти відрізняються один від одного.

Електронна демократія – це використання інформаційно-телекомунікаційних технологій та інфраструктури для активізації участі громадян у суспільно-політичній діяльності, а електронний уряд – це використання вищевказаних технологій та інфраструктури для організації ефективної взаємодії між органами влади різних рівнів та громадянами як їх клієнтами з метою надання офіційної інформації та надання державних/муніципальних послуг, що передбачає зведення особистої взаємодії між заявником та державою до мінімуму [1, с. 5].

У межах проведеної адміністративної реформи у багатьох європейських країнах, зокрема і Україні, в управлінській практиці органів державної влади широко використовується саме концепція «е-уряду». Сьогодні на зміну комп'ютеризації, інтернетизації та мережевізації йде цифровізація як створення інформаційно-аналітичних (інформаційно-експертних) платформ, які крім інтерактивності мають аналітичні та прогностичні функції [1, с. 6]. Завдяки новим цифровим технологіям система публічного управління набуває можливості приймати рішення практично в режимі реального часу.

Інтерактивні інформаційно-телекомунікаційні технології нового покоління створюють основу реформування електронного уряду. Його еволюція багато в чому визначалася зростаючим рівнем технічних новацій і концепціями громадського управління, що змінюються: від концепції «нового державного управління» (New Public Management) до концепції «менеджменту громадських цінностей» (Public value management). У концепції «менеджменту громадських цінностей» акцент робиться на залучення громадян у процес визначення спектру наданих державних/муніципальних послуг, появи великих даних для аналітики, формування порядку денного, прийняття рішень із суспільно значимих проблем. У новій концепції публічне управління базується на системній

взаємодії основних стейкхолдерів між собою з метою організації діалогу і ресурсного партнерства з цікавого для їх суспільно значущого питання. А при наданні послуг громадяни – вони не лише споживачі, а й учасники процесу формування комплексу послуг, що надаються.

Але, як зазначає вітчизняний науковець В.Куйбіда: «Трансформація цифрового уряду – це не лише технології. Йдеться, перш за все, про трансформацію державного управління та інновації як частину загального бачення та стратегії національного розвитку країни. Важливо розвивати потенціал для трансформації цифрового уряду. Для цього потрібен цілісний підхід, орієнтований на цінності та інституціоналізований на всіх рівнях влади та суспільства. Це тягне за собою фундаментальні зміни в мисленні державних службовців і в тому, як державні установи співпрацюють» [2, с. 10].

Інформаційний напрям вітчизняного суспільства задекларовано у розділі 13 «Інформаційне суспільство» Програми інтеграції України в Європейський Союз. Відповідно до цієї Програми розвиток інформаційного простору в нашій країні визначається:

- ступенем впровадження інформаційних технологій (програмно-технічні засоби доступу до інформації, телекомунікаційна складова тощо);
- кількісним та якісним складом доступних інформаційних ресурсів [3].

Також, станом на початок 2022 року, в Україні діє низка нормативно-правових та законодавчих актів, що направлені на стимулювання переходу суспільства в інформаційну площину, запровадження відкритого доступу до публічної інформації в органах публічного управління, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності діяльності органів публічної влади (табл. 1).

Таблиця 1

Основні нормативно-правові акти у публічній сфері стосовно цифровізації

№ п/п	Назва документу	Тип документа, №	Дата
1	Протокол намірів між Державним комітетом зв'язку та інформатизації України та Генеральним Директоратом XIII Європейської Комісії [3]	Протокол	08.07.1999 р.
2	Меморандум про взаєморозуміння між Генеральним Директоратом з питань Інформаційного суспільства Європейської Комісії та Державним комітетом зв'язку та інформатизації України щодо розвитку інформаційного суспільства [4]	Меморандум	14.09.2000 р.
3	Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу [5]	Указ Президента № 1072/2000	14.09.2000 р.
4	Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [6]	розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р	20.09.2017 р.

Як бачимо із табл.1, ще в липні 1999 року було підписано Протокол про наміри між Державним комітетом зв'язку та інформатизації і Генеральним Директоратом XIII, який створив підґрунтя спільних дій у сфері інформаційного суспільства. Подальшого розвитку положення даного Протоколу відобразились в Меморандумі про взаєморозуміння між Генеральним Директоратом з питань інформаційного суспільства Європейської Комісії і Державним комітетом зв'язку та інформатизації України щодо розвитку інформаційного суспільства [6], який був підписаний 14 вересня 2000 року. Як зазначається в Меморандумі, ЄС та Україна погодились співпрацювати з метою розвитку інформаційного суспільства в Україні, визнаючи важливість цього для розвитку ефективної ринкової економіки та для забезпечення можливостей якісного працевлаштування. Після цього, Указом Президента України, було затверджено Програму інтеграції України до Європейського Союзу.

Як зазначається в Меморандумі, ЄС та Україна погодились співпрацювати з метою розвитку інформаційного суспільства в Україні, визнаючи важливість цього для розвитку ефективної ринкової економіки та для забезпечення можливостей якісного працевлаштування. Українська сторона підтвердила свій намір розвивати програму e-Ukraine, яка відповідає потребам українського суспільства, стимулювати розвиток послуг інформаційного суспільства в Україні [7].

Очевидно, що на сьогоднішній день, в Україні, йде велика практична робота з розвитку та освоєння в державному управлінні базових цифрових технологій. Ці всі зміни закріплюються в нормативно-правовому полі, виробляється порядок денний розвитку і освоєння в держуправлінні окремих новітніх, цифрових технологій.

Сучасний етап цифровізації публічного управління, відбувається в період швидкозростаючого рівня технологічних новацій і мінливих соціально-політичних умовах. З погляду технічних інновацій, концепція зазнає еволюції у бік ідеї держави як загальної платформи, що є складнішим, ніж просто електронний інструмент або портал. Якщо портали орієнтуються на державу та її функціонал, то платформи – на взаємодію держави із громадянами. Тому в соціальному плані акцент робиться на новий, діалого-партнерський формат взаємодії громадян з державою, реанімуючи цим концепцію електронної демократії в рамках адміністративної реформи. Але такий перехід вимагає розуміння та підтримки серед населення та осіб, які залучаються до вдосконалення процесу публічного управління: державних та муніципальних службовців, представників громадянського суспільства та наукової спільноти.

1. Дурман М.О, Дурман М.О. Стан наукової розробленості проблематики запровадження інформаційних технологій у державне управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 1. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=2600>.

2. Куйбіда В. С. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-

категоріального апарату. В. С. Куйбіда, О. В. Карпенко, В. В. Наместнік. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія : Державне управління. 2018. № 1. С. 5-10. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_1_3.

3. Протокол намірів між Державним комітетом зв'язку та інформатизації України та Генеральним Директором XIII Європейської Комісії від 08.07.1999 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_448.

4. Меморандум про взаєморозуміння між Генеральним Директором з питань Інформаційного суспільства Європейської Комісії та Державним комітетом зв'язку та інформатизації України щодо розвитку інформаційного суспільства від 14.09.2000. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_447.

5. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента № 1072/2000 від 14.09.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1072/2000>.

6. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/250287124>.

7. Портал цифрового перетворення України e-Ukraine. URL : <https://eukraine.org.ua/ua>.

Олександра СКОК

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

НЕКОНСТИТУЦІЙНІ НОРМИ В ЗАКОНІ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Конституційний Суд України, у Рішенні від 26 лютого 2019 року № 1-р/2019, у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368² Кримінального кодексу України, вирішив : «Визнати такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), статтю 368² Кримінального кодексу України. Стаття 368² Кримінального кодексу України, визнана неконституційною, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено». Конституційний Суд України зазначив, що «... дана норма не відповідає вимогам чіткості, точності й однозначності, а тому суперечить юридичній визначеності як складовій принципу верховенства права, закріпленого у ст. 8 Конституції України» [1].

Чинний Кримінальний кодекс України, у Розділі XVII Особливої частини, який регулює питання відповідальності за кримінальні